

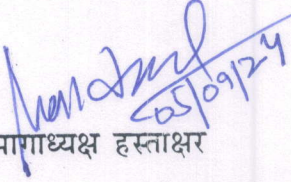
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(केंद्रीय विश्वविद्यालय)

बी-04, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र कटवारिया सराय, नई दिल्ली-110016

सत्यापन प्रमाणपत्र

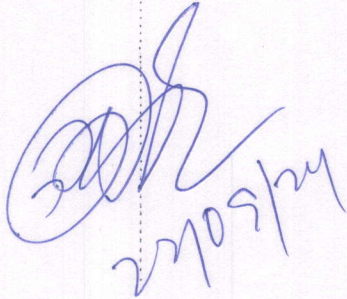
(सिद्धान्तप्रवर्तित्वम्)

१. प्रमाणित किया जाता है कि शास्त्री में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।
२. प्रमाणित किया जाता है कि आचार्य में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।
३. प्रमाणित किया जाता है कि विशिष्टाचार्य में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।

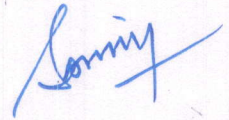

विभागाध्यक्ष हस्ताक्षर

नाम: दिवकान्त शर्मा

दिनांक: 05-09-2024

2/10/24

सत्यापित
VERIFIED

कुलसचिव / Registrar

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

PO m.phill (सिद्धांत ज्योतिष)

विशिष्टाचार्यकार्यक्रमपरिणामाः

सिद्धान्तज्योतिषविषयकः विशिष्टाचार्यकक्षा अध्ययनोपरान्त छात्राः- (PO)

PO-1 समीक्षात्मकगहनाध्ययनम् -

विहितसिद्धान्तज्योतिषग्रन्थामध्ययनं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।
सिद्धान्तज्योतिषविषयस्य गूढाध्ययने कुशलो भविष्यति। एतस्य
महत्त्वमवगत्य विविधशास्त्राणामध्ययनं कर्तुं समर्थो भविष्यति।

PO-2 समीक्षात्मक चिन्तनम्

विविध विशिष्टविषयाणां गहनचिन्तने समर्थो भविष्यति। वास्तविकजीवने
एतस्य प्रयोगाय ज्ञानसंश्लेषणं एकीकरणं तर्ककौशलञ्च एतेषां प्रविधीनां
प्रयुज्य तेषां गहनाध्ययने दत्तावधानो भविष्यति।

PO-3 ज्ञानस्य एकीकरणम्

सिद्धान्तज्योतिषग्रन्थानां विस्तृतज्ञानं प्राप्स्यति । तदनन्तरं पञ्चाङ्गादिषु
उपस्थितविविधतां दूरीकरणाय तान् विषयान् समुपस्थापयिष्यति एवं
वर्तमान परिस्थित्यानुसारं प्रयोगं करिष्यति/अनेन शिक्षायां बहुविषयक
अधिगमक्षमतायाः विकासो भविष्यति।

PO-4 सम्प्रेषणकौशलम्-

विषयगतसामग्री संकलने समायोजने च सक्षमो भविष्यति।
लिखितमौखिकरूपेण विषयस्य संवादं कर्तुं समर्थो भविष्यति । सर्वेषु चरणेषु
विषयगत विश्लेषणात्मक कौशलस्य विकासो भविष्यति।

P0-5 अनुसन्धानस्य अभिक्षमताः-

उपर्युक्त प्रविधिविषयाणामध्ययनं कृत्वा अनुसन्धानस्रोतानामभिज्ञान
मूल्याङ्कनञ्च कर्तुं शिक्षयिष्यति। अनन्तरं शोधसामग्रीसंकलने शोधलेखने च
तेषां गुणवृद्धिर्भवति। इत्थं प्राप्तस्रोतानामध्ययनेन अनुसन्धान विविधप्रविधि
कौशलानां प्रयुज्य अनुसन्धानाभिक्षमतायां सिद्धो भविष्यति।

PSO विशिष्टाचार्य(सिद्धान्तज्योतिष)

P.S.O सिद्धान्तज्योतिषस्य विविधपक्षानामधित्य मानवजीवने
तेषामुपयोगं महत्त्वं च बोधयिष्यति ।

CO m.phill (सिद्धांत ज्योतिष)

विशिष्टाचार्यपाठ्यक्रमपरिणामाः

द्वितीय पत्रम्	ज्योतिर्गणितं
प्रथम खण्डः	पञ्चाङ्गविवरण पञ्चाङ्गगणित, वर्षमध्ये प्रतिमासध्रुवानयनं मासमध्येप्रतितिधिध्रुवानयनञ्चादितः ज्योतिर्गणितग्रन्थे पौणमासिककालिक चन्द्रादीनां तुलानात्मक प्रदर्शनम् यावत् विषयाणां क्रमिक ज्ञानं भविष्यति।
द्वितीय खण्डः	अहर्गणसाधनम्, बुधादीनां सप्तानां ग्रहाणां गणितमारभ्य ज्योतिर्गणितग्रन्थस्य परिलेखोपकरणानि , चन्द्रग्रहणपरिलेखपर्यन्तम् विविधविषयाणां बोधो भविष्यति।
तृतीयखण्डः	सूर्यग्रहणगणिताधारभूता मोलाङ्काःग्रहणसम्भवः, विषुवकालसाधन मारभ्य त्रिभोभलग्रस्य नताशानाञ्चगणितपर्यन्तम् ग्रहणसम्बन्धी विविधविषयाणां अधिगमो भविष्यति।
चतुर्थखण्डः	लम्बननतिगणितम् , चन्द्रतारयोर्याम्योत्तरान्तरगणितम् युते रारम्भमोक्षकाल गणितमारभ्य पातगणितस्य शुद्धिपरीक्षायै पातमध्यकाले चन्द्रस्य क्रान्तिभोगविषुवांशानां गणितम्, चन्द्रविषुवांश गणितपर्यन्तं ग्रहणपातयोः विविधविषयाणां शिक्षणम् भविष्यति।

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः
(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

बी-4 कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम् नवदेहली – 110016

अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)

संकाय – वेदवेदांगपीठम्

विभागः - ज्योतिष

कक्षा - विशिष्टाचार्य

सत्रम् – प्रथम सत्रम्

विषय-सिद्धान्त ज्योतिष

पत्रम् – द्वितीयपत्रम्

ग्रन्थनाम – ज्योतिर्गणितम्

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा	अङ्काः
01	। पञ्चाङ्गविवरणतः करणकलपानयनपर्यन्तम् 1.2 अभीष्टशकवर्षे विवक्षिततिथौ तिथिनक्षत्रयोगानां कालानयनतः पञ्चाङ्गगणिताच्चन्द्रसूर्यानयनपर्यन्तम् 1.3 चन्द्रसूर्ययोः स्पष्टभोगानयतःसूर्यस्योदयमध्यास्तभवा	<ul style="list-style-type: none">पञ्चाङ्ग गणितस्य विवरणमवाप्य पञ्चाङ्गनिर्माणकर्तुं शक्यति ।अभीष्टशकवर्षस्य तिथि नक्षत्र योगानां कालानयनं विज्ञाय पञ्चाङ्गगणिताच्चन्द्रसूर्यादीनाम् आनयने विश्लेषण कर्तुं शक्यतिचन्द्रसूर्यादीनां स्पष्टभोगानयनस्य विविध प्रकारान् ज्ञात्वा दृक्सिद्धगणितं प्रति अध्ययने	1	15	20

	<p>मध्यकालाः पर्यन्तम्</p> <p>1.4 रेखान्तरप्रयोजनतः पौर्णिमान्तकालिक चन्द्रादीनां तुलनात्मकं प्रदर्शनपर्यन्तम्</p>	<p>प्रवृत्तो भविष्यति ।</p> <ul style="list-style-type: none"> • ज्योतिषशास्त्रस्य रेखान्तरमवगम्य सूर्यादिग्रहाणां तेषां प्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति। 			
02	<p>2.1 अहर्गणसाधनतः बुधस्य दिनस्पष्टगतिगणितपर्यन्तम्</p> <p>2.2 ग्रहाणां भूमध्यशरगणिततः नक्षत्राणां विषुवकाल क्रान्तिसाधनपर्यन्तम्</p> <p>2.3 अभीष्टदिवसे मध्यमसूर्योदये मध्यमसूर्यस्य विषुवकालायतः ग्रहणमध्यकालानयन पूर्वकं स्पर्शमोक्षादिकालगणितपर्यन्तम्</p> <p>2.4 पर्वावधिस्पर्शमोक्षयो दिग्ज्ञानत चन्द्रग्रहण परिलेखपर्यन्तम्</p>	<p>ज्योतिषशास्त्रस्य अहर्गणस्य साधनं विज्ञाय तेषां ग्रहाणां साधनं कर्तुं शक्यति ।</p> <p>> ग्रहाणां भूमध्यशरगणितस्य ज्ञानमवाप्य तेषां ग्रहाणां स्पष्टीकर्तुं समर्थो भविष्यति ।</p> <p>ज्योतिषशास्त्रे अभीष्टदिवसे मध्यमसूर्योदये मध्यमसूर्यस्य विषुवकालानयनमवगत्य नक्षत्राणां ग्रहाणाञ्चोदयास्तयाम्योत्तरलङ्घनकालानयने सिद्धो भविष्यति ।</p> <p>ज्योतिषशास्त्रस्य पर्वावधिस्पर्शमोक्षयो दिग्ज्ञानगणितमवगम्य ग्रहणे तस्य प्रयोगं कर्तुं समर्थो</p>	1	15	20

		भविष्यति			
--	--	----------	--	--	--

03	<p>3.1 सूर्यग्रहणगणिताधारभूता मूलाङ्कादितः सूर्यग्रहणे स्पर्शाकालज्ञानार्थं छैद्यकखेलनम् यावत्</p> <p>3.2 भूमण्डलसूर्यग्रहणगणित तदुपकरणानि चादितः भूपृष्ठगतमार्गेषु स्थितानां स्थलानां विश्लेषशरगणितपर्यन्तम्</p> <p>3.3 भूमण्डले ग्रस्तोदयास्त्रप्रदेशमर्यादी भूतरेषाधिष्ठित बिन्दूनां विश्लेषशरांशानयनादितः अभीष्टे स्थितिकाल उज्जयिन्यां खमध्यविषुवांशानां गणितपर्यन्तम्</p>	<p>* सूर्य ग्रहणसम्भगणितज्ञानं सम्प्राप्य तेषां इष्टस्थाने दृश्यादिविषये विश्लेषणं कर्तुं दक्षो भविष्यति ।</p> <p>⇒ भूमण्डलीय सूर्यग्रहणगणितं तदुपकरणानि चावगत्य भूमण्डले स्पर्श सम्मीलनोन्मीलनमोक्षस्थानां स्थिति विश्लेषशरांशादीनां विषयाणां विश्लेषणे सक्षमो भविष्यति ।</p> <p>* सूर्यादिग्रहाणां भूमण्डले ग्रस्तोदयास्तप्रदेशमर्यादी भूतरेषाधिष्ठितबिन्दूनां विश्लेषशरांशानयनगणितं व्यक्तीकर्तुं समर्थो भविष्यति।</p>	1	15	20
----	---	---	---	----	----

	3.4 विश्लेषशरयुगलेभ्यस्ततत् स्थानीयमक्षांश रेखांशानयनतः चन्द्रविक्षेपवृत्तस्य त्रिभोनलग्नस्य नतांशानाञ्जगणितं यावत्	स्थानीयाक्षांश रेखांशयो अवलम्ब्यग्रहणस्य समीक्षात्मक विवेचनं कर्तुं दक्षो भविष्यति ।			
04	4.1 लम्बननतिगणितः किरणपुरस्सरण संस्कारपर्यन्तं I 4.2 विषुववृत्तसम्बन्धिना स्पर्शमोक्षस्थानांशादितः लोपदर्शनकालिकतिथ्यानयनपर्यन्तम् 4.3 बुधभौमशनीनां लोपदर्शनकालगणिततः पातसम्भवयोगानयनपर्यन्तम् 4.4 सावयव पातयोगस्य तिथिपत्र-कादेनकालानयनारितः	<ul style="list-style-type: none"> ● लम्बननतिगणितं ज्ञात्वा ग्रहाणां याम्योत्तर लङ्घनकालः ग्रहयुतिश्च गणिते अनुप्रयोगे दक्षो भविष्यति । ● विषुववृत्त सम्बन्धिनः स्पर्शमोक्षस्थानां शादिविषये गणितमवाप्य तेषां लोपदर्शनकालिकतिथ्यादि-आंनयने समर्थो भविष्यति । ● ग्रहाणां लोपदर्शनकाल गणितमवाप्य तेषां व्यावहारे अनुप्रयोगे दक्षो भविष्यति ● सावयवपातयोगस्य प्रविधि ज्ञात्वा ग्रहणे तेषां प्रयोग कर्तुं समर्थो भविष्यति । 	1	15	20

05	आन्तरिक मूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none">आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणोपरान्तमात्मविश्लेषणे समर्थाः भविष्यन्ति ।	Non Credit	15	20
----	---------------------	--	---------------	----	----